

Терор тишине

Требао би да почнемо да размишљамо о томе како да проширимо демократију изван њеног вишепартијског државног политичког система

Уметност политике је и у томе да се инсистира на одређеном захтеву који, мада у потпуности „реалан“, поткопава саму срж хегемонистичке идеологије, тј. који је и поред тога што је у потпуности изводљив и легитиман, фактички немогућ (универзална здравствена заштита је један такав случај). Након протеста на Волстриту, дефинитивно би требало мобилисати људе у те сврхе. Међутим, никако није мање важно истовремено изостати из прагматичног поља преговора и „реалних“ понуда. Оно што би свако требало да има на уму јесте да је свака расправа овде и сада расправа на непријатељској територији: потребно је време да би се развио нови садржај. Све што сада изговоримо, може нам бити одузето – све осим наше тишине. Ова тишина, ово одбијање дијалога, свих облика клинча, представља наш „терор“, злослутан и претећи, какав и треба да буде.

Ову претњу је јасно опазила Ен Еплбаум. Символ Волстрита је метална статуа бика у самом њеном средишту – а на обичне људе се у последње време одатле сручила велика количина гована. Мада је уобичајена реакција самог Волстрита очекивано вулгарно просеравање, Еплбаумова у Вашингтон посту предлаже његову префињенију намирисану верзију, све до позивања на Монти Пајтоново Житије Брајаново. Будући да је њен негативни осврт на Клинтонов позив за конкретне предлоге идеолошки обојен до сржи, заслужује да буде детаљно цитиран.

НЕЗАДОВОЉСТВО Основа њеног размишљања јесте закључак да су протести широм света „слични недостатком фокуса, аматерском природом и, пре свега, одбијањем да се уклопе у

ЊУЈОРК:
ДЕМОКРАТИЈА
НЕ ИЗГЛЕДА
ОВАКО

постојеће демократске институције. У Њујорку су демонстранти кликтали 'Овако изгледа демократија', али демократија тако не изгледа. Тако изгледа слобода говора. Демократија је много досаднија. Демократија захтева институције, изборе, политичке странке, правила, законе, правосуђе и многе друге нимало гламурозне активности које троше време. /.../ Свеједно, у једном погледу, пропуст међународног покрета 'Окупирај' да произведе чврсте законодавне предлоге разумљив је: извори светске економске кризе, као

и њено решење налазе се, по дефиницији, изван надлежности локалних и националних политичара.“

„Појава међународног покрета демонстраната који немају доследан програм, самим тим, није никаква случајност: то је одраз дубље кризе, оне чије решење није нимало очигледно. Демократија је заснована на владавини закона. Демократија функционише само унутар јасних граница и међу људима који се осећају као део исте нације. 'Глобално друштво' не може да буде демократска нација. А

национална демократија не може да управља глобалним осигуравајућим фондом од милијарду долара, са штабом у пореском рају и запосленима раштрканим широм света.“

„За разлику од Египћана на тргу Тахрир, са којима се лондонски и њујоршки демонстранти отворено (и сулудо) упоређују, ми у западном свету имамо демократске институције. Оне су осмишљене да одразе,

риви, убрзати тај пад. Демонстранти у Лондону вичу: 'Неопходан нам је развој!' Па, они већ доживљавају развој: он се зове британски политички систем. А уколико не буду пронашли начин да га искористе, једноставно ће га додатно ослабити.“

Прва ствар коју треба истаћи јесте да Еплбаумова протесте на тргу Тахрир своди на захтеве за демократијом западног стила – када то учинимо, наравно да постаје бесмислено упоређивати протесте на Волстриту са египатским догађањима: како демонстранти овде могу да траже оно што већ поседују, тј. демократске институције? Оно што се тиме губи из вида јесте опште незадовољство глобалним капиталистичким системом који, очигледно, поприма различите облике у зависности од тога где се налази.

ПУКОТИНА Али, најшокантнији део аргументације Ен Еплбаум, истински чудна пукотина у доказивању, појављује се на крају. Након признања да су незаслужене економске последице глобалног капиталистичког финансирања, захваљујући његовом међународном карактеру, измакле контроли демократских механизма који су по дефиницији ограничени на националне државе, она извлачи неопходан закључак да је „глобализација очигледно почела да подрива легитимитет западних демократија“. За сада је ОК, можемо да кажемо: управо је то оно на шта демонстранти желе да укажу – да глобални капитализам подрива демократију. Међутим, Еплбаумова не доноси једини даљи логички закључак који из тога следи – да би требало да почнемо да размишљамо о томе како проширити демократију изван њеног државно-вишепартијског политичког система, који очигледно занемарује разорне последице економског живота. Уместо тога, она изводи чудан окрет у размишљању и кривицу пребацује на саме демонстранте који постављају ова питања. Њен последњи пасус заслужује да буде поновљен:

„Глобални' активисти ће, уколико не буду обазриви, убрзати тај пад. Демонстранти у Лондону вичу, 'Неопходан нам је развој!' Па, они већ доживљавају развој: он се зове британски политички систем. А, уколи-

СЛАВОЈ ЖИЖЕК,
ЈЕДАН ОД СТО
НАЈУТИЦАЈНИЈИХ
ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА
ПЛАНЕТЕ

Символ
Волстрита
је статуа
бика – а на
обичне људи
се у последње
време одатле
сручила
велика
количина
гована

ко не буду изнашли начин да га искористе, једноставно ће га додатно ослабити.“

Будући, дакле, да се глобална економија налази изван поља демократске политике, сваки покушај да се демократија прошири на њу убрзаће њено пропадање. Шта нам, онда, преостаје да урадимо? Да се боримо унутар постојећег политичког система који, по самој Еплбаумовој, НИЈЕ СПОСОБАН да одради тај посао...

АНТИКАПИТАЛИЗАМ Управо овде би требало да идемо до краја: данас антикапиталисти не недостају, чак смо сведочи прекобројних критика о ужасима капитализма: књиге, опсежне новинске истраге и ТВ-извештаји обилују информацијама о компанијама које немилосрдно загађују нашу животну околину, о корумпираним банкарима који настављају да добијају масне бонусе док њихове банке бивају спасаване јавним новцем, о мануфактурама у којима деца прековремено раде, итд. Али, постоји једна квака у мноштву свих ових критика: оно што по правилу није њихова мета, како год немилосрдно изгледале, јесте демократско-либерални оквир борбе против ових неумерености.

Њихов експлицитан или имплицитан циљ јесте демократизовати капитализам, проширити демократску контролу на економију притиском јавности, парламентарним истрагама, строжим законима, поштеним полицијским истрагама, итд – али никада не доводећи у питање демократски институционални оквир буржоаске правне државе. Ово остаје света крава коју се чак ни најрадикалнији облици овог „етичког антикапитализма“ (форум Порто Алегре, покрет Сијетл) не усуђују да дотакну. Управо се овде Марксов кључни увид може применити, данас можда више него икада: према Марксу, питање слободе не треба сместити првенствено у политичку сферу („Да ли држава има слободне изборе?“, „Да ли је судство независно?“, „Да ли су медији ослобођени прикривених притисака?“, „Да ли се поштују људска права?“, као и сличне листе питања коју различите „независне“ – и не тако независне – западне институције примењују када желе да изрекну суд о некој држави).

Крај у наредном броју